

Втрати науки

Loss of science

Є.Ф. Шнюков, академік НАН України,

д-р геол.-мін. наук, проф., почесний директор

E-mail: eshnyukov@gmail.com

ORCID 0000-0003-1173-2576

ДНУ «Центр проблем морської геології, геоекології і осадового рудоутворення НАН України»

01054, Київ, вул. Олеся Гончара, 55б

В.І. Старостенко, академік НАН України, д-р фіз.-мат. наук, проф., директор

E-mail: vstar@igph.kiev.ua

ORCID 0000-0002-7960-0011

Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України

03142, Київ, пр. Палладіна, 32

В.П. Коболев, член-кор. НАН України, д-р геол. наук, проф., гол. наук. співр.

E-mail: kobol@igph.kiev.ua

ORCID 0000-0001-5625-5473

Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України

03142, Київ, пр. Палладіна, 32

В.І. Олещенко, канд. геогр. наук, доцент, старш. наук. співроб., директор

E-mail: olvch1953@gmail.com

ORCID 0000-0002-4759-3881

Науково-дослідний центр енергетичного, ядерного та природоресурсного права

Інститут держави і права імені В.М. Корещького НАН України

01001, Київ, вул. Трьохсвятительська, 4

ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО ПЕТРА ФЕОДОСІЙОВИЧА ГОЖИКА

Статтю присвячено пам'яті видатного українського вченого, директора Інституту геологічних наук НАН України, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика. Наведені найбільш вагомі його наукові і організаційні здобутки у розвитку багатьох напрямів наукових досліджень.

Особливо вагомим є внесок П.Ф. Гожика у розвиток палеонтології, стратиграфії, дослідження прісноводних молюсків неоген-четвертинних відкладів півдня Східної Європи. Його теоретичні розробки сформували засади побудови стратиграфічних схем, палеогеографічних карт, інженерно-геологічних узагальнень. Розглянуті його морські дослідження літології та стратиграфії донних відкладів Індійського, Атлантичного і Південного океанів, Чорного, Червоного і Середземного морів.

Цитування: Шнюков Є.Ф., Старостенко В.І., Коболев В.П., Олещенко В.І. Пам'яті видатного вченого Петра Феодосійовича Гожика. *Геологія і корисні копалини Світового океану*. 2021. 17, № 2: 54–63.

Особлива увага приділена участі П.Ф. Гожика у становленні і розвитку наукових досліджень українських вчених в Антарктиді. З початку 90-х років П.Ф. Гожик був одним з ініціаторів створення і формування численних цільових комплексних програм наукових морських досліджень НАН України Азово-Чорноморського басейну. Окреслена надзвичайно активна науково-організаційна діяльність Петра Феодосійовича.

Відаючи належне внеску Петра Феодосійовича Гожика у розвиток досліджень Світового океану, його науковим та організаторським здобуткам, визначної ролі у забезпеченні входження України до міжнародного Договору про Антарктику, а також — як фундатору і першому директору, а потім — науковому керівнику Українського антарктичного центру, автори вважають цілком обґрунтованим, справедливим і глибоко символічним було б вшанування пам'яті академіка Гожика П.Ф. шляхом найменування його ім'ям українського науково-дослідного судна.

Ключові слова: П.Ф. Гожик, фундатор, теоретичні розробки, морські дослідження, Антарктида, Світовий океан.

Вже минуло більш як півроку з дня, коли пішов від нас видатний український вчений, директор Інституту геологічних наук НАН України, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, академік НАН України Петро Феодосійович Гожик.

Долаючи відчуття глибокого смутку, хотілося б поділитися з читачами журналу деякими своїми роздумами про Петра Феодосійовича, з яким ми пройшли досить довгий життєвий шлях і який назавжди залишиться в нашій пам'яті як світла, доброзичлива і шляхетна Людина, Вчений з великої літери, який, як визнається світовою науковою спільнотою, зробив вагомий внесок у розвиток багатьох напрямів наукових досліджень.

Про життя та діяльність Петра Феодосійовича вже видано більш як півтора десятка робіт. Найбільш детальну бібліографічну інформацію наведено у статтях [1, 15, 25, 26, 31]. Тому дозволимо собі зупинитися лише на деяких, найбільш вагомих, як на наш погляд, його наукових і організаційних здобутках, його високих людських чеснотах.

Насамперед вважаємо за необхідне наголосити на тому, що особливо вагомим, як засвідчує вітчизняна та світова наукова спільнота, є внесок Петра Феодосійовича у розвиток палеонтології, стратиграфії, дослідження прісноводних молюсків неоген-четвертинних відкладів півдня Східної Європи. Результатами досліджень присвячені численні статті та чотири монографії [3, 4, 6, 7, 9, 14 та ін.]. Теоретичні розробки Петра Феодосійовича сформували засади побудови стратиграфічних схем, палеогеографічних карт, інженерно-геологічних узагальнень.

Не менш значними досягненнями Петра Феодосійовича є результати його морських досліджень. Починаючи з 70-х років минулого століття він брав активну участь у вивченні літології та стратиграфії донних відкладів Індійського, Атлантичного і Південного океанів, Чорного, Червоного і Середземного морів [8, 10—13, 20, 22, 24, 29 та ін.].

Одна з найбільш яскравих сторінок в житті Петра Феодосійовича пов'язана з його участю в спеціалізованій комплексній геолого-геофізичній експедиції 19-го рейсу науково-дослідного судна (НДС) «Академік Вернадський» до Індійського океану (1978—1979). Результати цих досліджень були висвітлені у численних статтях, препринтах та монографіях. Наведемо лише деякі з них: «Донні осади тектонічно активної зони Аравійсько-Індійського хребта: результати 1-ї спеціалізованої геолого-геофізичної експедиції 19-го рейсу НДС «Академік Вер-

надський» (1979), «Процеси сучасного осадко-накопичення у Бенгальській затоці» (1980), «Геологія і металогенія північної і екваторіальної частин Індійського океану» (1984).

У 1981 р. Петро Феодосійович очолював геолого-геохімічну експедицію на НДС «Гідролог» у Червоному морі [8, 11, 20]. Знаковою подією стала і участь Петра Феодосійовича в 1982—1983 рр. у навколосвітній антарктичній експедиції на НДС «Фадей Беллінсгаузен» та «Адмірал Владимирський» Гідрографічної служби Чорноморського флоту. Під час експедиції були виявлені поля залізо-марганцевих конкрецій у Південному океані та відкриті нові поздовжні і поперечні жолоби на шельфі Антарктиди [10]. Можливо, саме тоді у Петра Феодосійовича виникла ідея розширення участі вчених України у дослідженнях Шостого континенту, який, на його погляд, є особливо важливим, передусім з точки зору вивчення глобальних змін клімату та розвідки корисних копалин.

Зараз можна без перебільшень стверджувати, що становлення і розвиток наукових досліджень українських вчених в Антарктиді пов'язані саме з його ім'ям. Одразу після здобуття Україною незалежності, у першій половині 1992 року П.Ф. Гожик провів титанічну роботу з відповідними державними органами, обґрунтовуючи необхідність розгортання діяльності України в Антарктиді. На підтримку його ініціативи 3 липня 1992 р. було видано відповідний Указ Президента України, а вже 17 вересня цього ж року за поданням відповідних парламентських комісій Верховна Рада ухвалила рішення про приєднання України до Договору про Антарктику 1959 р. Для забезпечення належного виконання ухвалених рішень державних органів, розвитку відповідних наукових досліджень 26 жовтня 1993 р. Академією наук України було створено Центр антарктичних досліджень (ЦАД) АН України, першим директором якого став Петро Феодосійович Гожик.

Саме у цей час, у листопаді 1993 року, Велика Британія заявила про готовність передати свою антарктичну станцію «Фарадей» одній з «неантарктичних» держав. Міжнародно визнаний потенціал вітчизняної науки, внесок українських вчених у дослідження Світового океану, особлива активність державних органів, посольства України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії та її особистий авторитет Петра Феодосійовича стали визначальними у міжнародному конкурсі. На черговому 23-му Конгресі Міжнародного наукового комітету антарктичних досліджень, який відбувся у серпні-вересні 1994 р. в Римі, Україну прийняли до складу цієї величній організації. Одночасно Британська антарктична служба (БАС) ухвалила рішення про передачу станції «Фарадей» Україні [21].

У липні 1995 р. до Лондона вирушила представницька українська делегація у складі (на той час): академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України В.І. Старостенко, керівника служби з питань гуманітарної політики Адміністрації Президента України В.Г. Кременя, директора ЦАД НАН України, члена-кореспондента НАН України П.Ф. Гожика, співробітника ЦАД Ю.Б. Оск-

Фото 1. Учасники церемонії підписання угоди про передачу Україні британської антарктичної станції «Фарадей» [21]. Зліва направо: В.І. Старостенко, С.В. Комісаренко, В.Г. Кремень, Р.Т. Франко, П.Ф. Гожики, Бері Гейвуд, П.І. Вялов, Ю.Б. Оскрет і два представники БАС

рета і мецената П.І. Вялова, за фінансової підтримки якого і відбулась ця знакова поїздка (фото 1).

20 липня 1995 р. Надзвичайний і Повноважний Посол України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, академік НАН України С.В. Комісаренко та Державний міністр Великої Британії з європейських справ Девід Девіс підписали угоду про передачу Україні британської антарктичної станції «Фарадей», яка згодом за пропозицією Петра Феодосійовича отримала назву «Академік Вернадський». В той же час директором ЦАД НАН України П.Ф. Гожики та директором БАС Бері Гейвудом було підписано договір про співпрацю (фото 2).

У 1996 р. Петро Феодосійович стає науковим керівником Українського антарктичного центру Міністерства України в справах науки і технологій. Під його керівництвом були розроблені і втілені в життя три Державні науково-технічні програми досліджень України в Антарктиці (1996—2001, 2002—2010, 2011—2020). Визнанням великого особистого внеску Петра Феодосійовича у розвиток наукових досліджень в Антарктиці стало його нагородження, на жаль помертвено, з нагоди 25-річчя української антарктичної станції «Академік Вернадський» орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

З початку 90-х років Петро Феодосійович також брав активну участь у розробці та реалізації Національної програми досліджень і використання ресурсів Азово-Чорноморського басейну (1993—1997). Він власноруч відбирав зразки донних відкладів, які були основою для комплексних досліджень стратиграфії і геоморфології морського дна української акваторії Чорного моря [3, 5, 7, 9 та ін.].

Петро Феодосійович активно сприяв належному виконанню на замовлення ВАТ «Укртелеком» досліджень з метою оцінки геологічних умов та можливостей

Фото 2. Директор ЦАД НАН України П.Ф. Гожик та директор БАС Бері Гейвуд під час підписання договору про співпрацю

для прокладання ліній оптико-волоконного зв'язку дном Чорного та Егейського морів. У якості наукового консультанта (фото 3) неодноразово брав участь в комплексних геолого-геофізичних експедиціях на НДС «Професор Водяницький» (2000—2006 рр.). За результатами

досліджень було не лише успішно виконано поставлені замовником завдання, а й отримано нові дані стосовно геоморфології морського дна вздовж проектних ліній зв'язку, виконано стратиграфічне розчленування розрізів, вивчені інженерно-геологічні властивості донних осадків [16—19, 28, 29].

Результати морських досліджень Петра Феодосійовича металогенічного спрямування, що мають не лише суто наукове, а й значне економічне значення для держави, світового співтовариства, висвітлені в колективних монографіях «Геологія і металогенія північної та екваторіальної частин Індійського океану» (1984), «Донні відклади Гвіанської котловини» (1985), «Геохімічні особливості конкреційних осадків Південного океану» (1986), «Геологія і металогенія південно-західної частини Червоного моря» (1987), «Геологія і металогенія Тропічної Атлантики» (1989), «Геологія і металогенія Південного океану» (1991). За цикл робіт «Регіональна океанологія: стан середовища і мінерально-сировинні ресурси Атлантичного, Індійського, Південного океанів та їх морів» Петру Феодосійовичу у складі групи дослідників у 2000 р. вдруге було присуджено Державну премію України у галузі науки і техніки.

Петро Феодосійович був одним з ініціаторів створення і формування численних цільових комплексних програм наукових досліджень НАН України, зокрема: «Комплексні біоресурсні, гідрофізичні і геолого-геофізичні дослідження морського середовища, перспективних нафтогазових структур та картування розподілу газогідратів в акваторії Чорного та Азовського морів» (2007—2009), «Комплексна оцінка стану і прогнозування динаміки морського середовища та ресурсів Азово-Чорноморського басейну» (2010—2012) та «Комплексний моніторинг, оцінка та прогнозування динаміки стану морського середовища та ресурсної бази Азово-Чорноморського басейну в умовах зростаючого антропогенного навантаження та кліматичних змін» (2013—2015). У рамках даних програм на НДС «Професор Водяницький» виконувались міждисциплінарні моніторингові комплексні дослідження акваторії морської економічної зони України у Чорному морі. Петро Феодосійович, як заступник голови наукової ради Програми, опікувався геолого-екологічними дослідженнями континентального шельфу та вивченням вуглеводневих ресурсів Азово-Чорноморського басейну в цілому [23].

На жаль, у 2014 р., внаслідок анексії Росією Криму, з підпорядкування НАН України вийшов Інститут біології південних морів ім. О.О. Ковалевського, на ба-

Фото 3. Керівництво експедиції 61-ого рейсу НДС «Професор Водяницький» (2005 р.). Зліва направо: заступник начальника експедиції з наукової роботи В.П. Коболев, наукові консультанти П.Ф. Гожик і В.І. Старостенко, начальник експедиції Є.Ф. Шнюков, заступник начальника експедиції з палубних робіт С.О. Клещенко

лансі якого перебувало НДС «Професор Водяницький». Тому в оновлену Програму, Наукову раду якої очолив Петро Феодосійович, були внесені суттєві зміни і доповнення. Незважаючи на відсутні втрати, Програму було успішно виконано, а отримані вагомі наукові результати були яскраво представлені у доповіді Петра Феодосійовича на засіданні Президії НАН України 7 липня 2016 р. [2].

Окремої уваги заслугове надзвичайно активна науково-організаційна діяльність Петра Феодосійовича, яка дійсно вражає: директор Інституту геологічних наук НАН України, Президент Палеонтологічного товариства НАН України, голова Національного стратиграфічного комітету України, член Науково-технічної ради з досліджень Антарктики, член Комісії НАН України з проблем наукової спадщини академіка В.І. Вернадського, голова секції Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, член Вченої ради Українського географічного товариства, головний редактор «Геологічного журналу» та збірника наукових праць Інституту геологічних наук НАН України, член редколегій багатьох періодичних наукових видань. Цей перелік, звісно, не є повним.

Петро Феодосійович багато років, як професор кафедри загального землезнавства та геоморфології географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, викладав курс «Четвертинна геологія», інші фундаментальні курси, здійснював керівництво магістерськими, бакалаврськими, курсовими роботами студентів, неодноразово очолював Державну екзаменаційну комісію, по-батьківськи дбаючи про підготовку наступних поколінь фахівців.

Автори цієї статті впродовж багатьох років мали можливість тісно співпрацювати, постійно спілкуватись з Петром Феодосійовичем як під час виконання

Фото 4. 30 серпня 2021 р. над криголамом *James Clark Ross* у порту данського міста Фредеріксгавн був піднятий національний прапор України

наукових досліджень, морських експедицій, так і на різноманітних засіданнях наукових рад, редколегій, на конференціях, у громадській діяльності, у ході вирішення багатьох організаційних та інших практичних питань. Незважаючи на зайнятість, він завжди гостинно, доброзичливо зустрів нас, як і інших гостей,

у власному робочому кабінеті в Інституті, пригощав кавою, дуже уважно вислухував думки, робив слушні пропозиції, зауваження, конструктивно відгукувався на будь-які ініціативи. Характерною рисою Петра Феодосійовича завжди була відкритість до нових ідей, і одночасно — наполегливість у доведенні розпочатої справи до логічної реалізації, що сприяло успіху в усіх його починаннях.

Він був щедрим не лише на нові ідеї, а й на особисту фінансову підтримку добрих справ, завжди по-справжньому шанував, підтримував своїх колег, особливо старшого віку, вчителів, наставників, зокрема, свого шкільного вчителя географії Прилипко Андрія Семеновича з Гоцанської середньої школи на Рівненщині, який значною мірою вплинув на вибір професії, формування життєвої позиції Петра Феодосійовича, про наукового керівника — академіка В.Г. Бондарчука, свою *Alma Mater* — географічний факультет Чернівецького державного університету (тепер Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича), який формував широкий, системний погляд своїх випускників на Світ, глобальні та регіональні проблеми, можливості їх розв'язання, що суттєво позначилося й на підходах, стилі, спрямуванні наукових досліджень Петра Феодосійовича як у геологічній, так і у багатьох інших галузях.

Своїм ентузіазмом, енергійністю, глибокими знаннями, широтою бачення найрізноманітніших проблем, працьовитістю, Петро Феодосійович об'єднував і надихав колег на вирішення багатьох актуальних наукових та інших проблем. Для нього були притаманними незмінна простота у спілкуванні, ґрунтовність і послідовність висновків у поєднанні з високою професійною компетентністю та толерантністю при обговоренні найрізноманітніших, часом дуже непростих, і не лише суто наукових чи професійних тем, з особливою лексикою, насиченою народною мудрістю та яскравим українським гумором.

Він назавжди залишиться у нашій пам'яті, а також, ми переконані, у пам'яті багатьох інших колег, як дуже щира і порядна людина, справжній Вчений, Патріот України.

P.S. Україна придбала у Великої Британії для Національного антарктичного наукового центру криголам «Джеймс Кларк Росс», що відкриває нові можливості для виконання українськими вченими океанографічних, геолого-геофізичних, біологічних та інших досліджень в Антарктиді та у Світовому океані. Вже цього року українські науковці і полярники вирушать на антарктичну станцію «Академік Вернадський» на власному НДС, почнуть дослідження у

Південному океані під національним прапором, який Україна підняла над криголамом 30 серпня 2021 р. (фото 4).

Відаючи належне внеску Петра Феодосійовича Гожика у розвиток досліджень Світового океану, його науковим та організаторським здобуткам, визначної ролі у забезпеченні входження України до міжнародного Договору про Антарктику, а також — як фундатору і першому директору, а потім — науковому керівнику Українського антарктичного центру, вважаємо, що цілком обґрунтованим, справедливим і глибоко символічним було б вшанування пам'яті академіка П.Ф. Гожика шляхом найменування його іменем одного з українських наукових морських суден. Таке рішення, без сумніву, отримало б підтримку усієї міжнародної наукової спільноти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Академік Петро Феодосійович Гожик. Бібліогр. список. ДНТБ України; № 6842. Київ, 2018. 39 с.
2. Гожик П.Ф. Комплексний моніторинг, оцінка та прогнозування динаміки стану морського середовища та ресурсної бази Азово-Чорноморського басейну в умовах зростаючого антропогенного навантаження та кліматичних змін: (за матеріалами наук. доп. на засід. Президії НАН України 7 лип. 2016 р.). *Вісник НАН України*. 2016. № 8. С. 26—38.
3. Гожик П.Ф. Морские отложения позднего плейстоцена на северо-западном шельфе Черного моря. *Геол. журн.* 1987. **47**, № 3. С. 137—139.
4. Гожик П.Ф. Основные этапы формирования позднекайнозойской пресноводной фауны Украины. Моллюски: систематика, экология и закономерности распространения. Львів: Наука, 1987. № 8. С. 95—96.
5. Гожик П.Ф., Байсарович И.М. Геологическая модель Ласпинского каньона Крымского континентального склона. *Докл. АН УССР. Сер. Б. Геол., хим. и биол. наук.* 1990. № 7. С. 88—97.
6. Гожик П.Ф., Даценко Л.Н. Пресноводные моллюски позднего кайнозоя юга Восточной Европы: в 2-х ч.: моногр. Ч. 2. Семейства Sphaeridae, Pisidiidae, Corbiculoidae, Neritidae, Viviparidae, Valvatidae, Bithyniidae, Lithoglyphidae, Melanopsidae / Ин-т геол. наук НАН Украины. Київ, 2007. 253 с.
7. Гожик П.Ф., Іванік О.М., Маслун Н.В., Ключина Г.В. Стратиграфія четвертинних відкладів Азово-Чорноморського регіону. *Геол. и полезн. ископ. Мирового океана*. 2016. № 4. С. 5—39.
8. Гожик П.Ф., Клещенко С.А. О результатах геологических исследований в юго-западной части Красного моря. *Информ. бюл. координ. центра стран-членов СЭВ*. Москва, 1987. № 23. С. 27—36.
9. Гожик П.Ф., Маслун Н.В., Плотнікова Л.Ф., Іванік М.М., Якушин Л.М., Іщенко І.І. Стратиграфія мезокайнозойських відкладів північно-західного шельфу Чорного моря. Київ: Логос, 2006. 170 с.
10. Гожик П.Ф., Митин Л.И. Кругосветная антарктическая экспедиция. *Геол. журн.* 1984. **44**, № 4. С. 138—139.
11. Гожик П.Ф., Митропольский А.Ю., Щербаков И.Б. и др. Геология и металлогения юго-западной части Красного моря. Київ: Наук. думка, 1988. 160 с.
12. Гожик П.Ф., Орловский Г.Н., Лазуренко В.И. Донные отложения Гвианской котловины. Київ. Препр. АН УССР. Ин-т геол. наук. 1985. 46 с.
13. Гожик П.Ф., Орловский Г.Н., Митин Л.И. и др. Геология и металлогения Южного океана. Київ: Наук. думка, 1991. 190 с.
14. Гожик П.Ф., Присяжнюк В.А. Пресноводные и наземные моллюски миоцена Правобережной Украины. Київ: Наук. думка, 1978. 173 с.
15. Дикань Н.І. Пам'яті академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика. *Геол. журнал*, 2021. № 1. С. 93—99.

16. Довгий С.А., Гайдук О.В., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Коболев В.П., Лейбзон А.Я., Радчук В.В. Прикладные геолого-геофизические исследования по маршрутам проектируемых подводных линий связи в Черном море. *Геофиз. журн.* 2003. **25**, № 2. С. 3—7.
17. Довгий С.А., Шнюков В.А., Старостенко В.И., Гожик П.Ф. и др. Геологическая оценка трассы подводного кабеля связи Севастополь-Затока. Київ, 2002. 119 с.
18. Довгий С.А., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф. и др. Геологическая оценка траслинии связи Севастополь — Евпатория, Севастополь — Керчь, Севастополь — Поті. Київ, 2003. 178 с.
19. Довгий С.А., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Коболев В.П., Лейбзон А.Я. Результаты геолого-геофизических исследований в северо-западной части Черного моря в 56-м рейсе НИС «Профессор Водяницкий». *Геофиз. журн.* 2001. **23**, № 5. С. 120—123.
20. Звольский С.Т., Вовк П.К., Гожик П.Ф., Бурлаченко В.И. Физика-механические свойства донных осадков юго-западной части Красного моря. Препр. АН УССР. Ин-т геол. наук. Київ, 1986. 54 с.
21. Комісаренко С.В. Моя Антарктика. Київ: ЛАТ&К, 2020. 112 с.
22. Макаренко Д.Е., Гожик П.Ф., Иваник М.М., Мельник В.И. Донные осадки тектонически активной зоны Аравийско-Индийского хребта: результаты 1-й специализированной геолого-геофизической экспедиции XIX-го рейса НИС «Академик Вернадский» 21 дек. 1978 — 10 апр. 1979. Препр. АН УССР. Ин-т геол. наук; 79—20. Киев, 1979. 58 с.
23. Митропольський О.Ю., Гожик П.Ф., Маслун Н.В. та ін. Подальший розвиток інфраструктури о. Зміїний та роль Інституту геологічних наук НАН України і геолого-екологічних досліджень континентального шельфу Чорного моря. *Про перспективи комплексу пошукових досліджень на о. Зміїний і прилеглому шельфі. Матеріали наук.-практ. конф.* Київ, 2003. С. 30—42.
24. Орловский Г.Н., Гожик П.Ф., Вернигоров В.П. Геохимические особенности конкреционных осадков Южного океана. Препр. АН УССР. Ин-т геол. наук; 86—12. Киев, 1986. 60 с.
25. Пономаренко О.М., Лялько В.І., Шехунова С.Б., Попова М.О. Світлої пам'яті академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика. *Вісник НАН України*, 2021, № 4. С. 91—99.
26. Пономаренко О.М., Митропольський О.Ю., Шехунова С.Б. З геологією у серці. До 80-річчя академіка НАН України П.Ф. Гожика. *Вісник НАН України*. 2017. № 10. С. 95—101.
27. Шнюков Е.Ф., Гожик П.Ф. Геология и металлогения тропической Атлантики. Київ: Наук. думка, 1989. 180 с.
28. Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф. 57-й рейс НИС «Профессор Водяницкий». *Геол. журн.* 2003. № 1. С. 7—8.
29. Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф. Важное событие в геолого-геофизических исследованиях Черного моря. *Геофиз. журн.* 2002. **24**, № 4. С. 119—125.
30. Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Щербаков И.Б., Митропольский А.Ю., Гожик П.Ф. и др. Геология и металлогения северной и экваториальной частей Индийского океана. Киев: Наук. думка, 1984. 167 с.
31. Vyacheslav M. Shestopalov, Oleksandr M. Ponomarenko, Stella B. Shekhunova. In memoriam of professor Petro F. Gozhik, academician of the National Academy of Sciences of Ukraine. *Зб. наук. праць ІГН НАН України*, 2021. **14**, вип. 1. С. 1—12.

Стаття надійшла 28.03.2021

Ye.F. Shnyukov, Acad. of NAS of Ukraine, Dr. Sci. (Geol. & Mineral.)

Prof., Advisor to the Directorate

E-mail: eshnyukov@gmail.com

ORCID 0000-0003-1173-2576

«MorGeoEkoCenter» of NAS of Ukraine,

Kyiv, 55-b, O. Honchara str., Kyiv, Ukraine, 01054

V.I. Starostenko, Acad. of NAS of Ukraine, Dr. Sci. (Phys. & Math.), Prof., Director

E-mail: vstar@igph.kiev.ua

ORCID 0000-0002-7960-0011

IGP by S.I. Subbotin of the NAS of Ukraine

03142, Kyiv, 32 Palladina Ave.

V.P. Kobolev, NAS Corresponding Member, Dr. Sci. (Geol. & Mineral.), Prof., Chief Researcher

E-mail: kobol@igph.kiev.ua

ORCID 0000-0001-5625-5473

IGP by S.I. Subbotin of the NAS of Ukraine

03142, Kyiv, 32 Palladina Ave.

V.I. Oleshchenko, Dr. Sci. (Geogr.), Associate Professor, Senior Research Scientist, director

E-mail: olvch1953@gmail.com

ORCID 0000-0002-4759-3881

Research Center for Energy, Nuclear and Natural Resource Law

Institute of State and Law by Koretsky NAS of Ukraine

01001, Kyiv, str. Trekhsvyatitelska, 4

IN MEMORY OF THE OUTSTANDING SCIENTIST PETRO FEODOSIEVICH GOZHİK

The article is dedicated to the memory of an outstanding Ukrainian scientist, director of the Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine. The most significant of his scientific and organizational achievements in the development of many areas of scientific research are presented. The contribution of P.F. Gozhik for the development of paleontology, stratigraphy, research of freshwater mollusks of the Neogene-Quaternary deposits of the south of Eastern Europe. His theoretical developments formed the basis for constructing stratigraphic schemes, paleogeographic maps, engineering-geological generalizations. His marine studies of the lithology and stratigraphy of bottom sediments of the Indian, Atlantic and Southern oceans, the Black, Red and Mediterranean seas are considered. Particular attention is paid to the participation of P.F. Gozhik in the formation and development of scientific research of Ukrainian scientists in Antarctica. Since the beginning of the 90s P.F. Gozhik was one of the initiators of the creation and formation of numerous comprehensive target programs of scientific marine research of the National Academy of Sciences of Ukraine in the Azov-Black Sea basin. The extremely active scientific and organizational activity of Gozhik Petro is indicated. Paying tribute to the contribution of Petro Feodosievich Gozhik to the development of the research of the World Ocean, his scientific and organizational achievements, the outstanding role in ensuring Ukraine's entry into the international Antarctic Treaty, as well as — as the founder and first director, and then — the scientific leader of the Ukrainian Antarctic Center, the authors consider the honor of the memory of Academician P.F. by naming it after the Ukrainian icebreaker «James Clark Ross», which Ukraine acquired in Great Britain for the National Antarctic Science Center.

Keywords: *P.F. Gozhik, Founder, Theoretical development, Marine research, Antarctica, World Ocean.*